

Aleksander Dorda, Marek Fiedor

STANOWISKO *HOLWAYA MUCIDA* (SCHULZER) KORF & ABAWI (*ASCOMYCOTA*) NA POGÓRZU ŚLĄSKIM W CIESZYNIE

A locality of the *Holwaya mucida* (Schulzer) Korf & Abawi (*Ascomycota*) in the Silesian Foothills in Cieszyn

Holwaya jest monotypowym rodzajem grzybów wielkoowocnikowych, należącym do rodziny prószykowatych *Bulgariaceae*, rzędu patyczkowców *Leotiales* w gromadzie grzybów workowych *Ascomycota* (Kirk et al. 2008). Jedynym przedstawicielem tego rodzaju jest *Holwaya mucida* (Schulzer) Korf & Abawi, którego polska nazwa gatunkowa – lipnik lepki – została zaproponowana przez Wilgę et al. (2010).

Owocniki *Holwaya mucida* pojawiają się głównie jesienią i wczesną zimą (Wilga et al. 2010), w dwóch formach. Częściej spotykane są anamorfy, czyli stadia niedoskonałe (konidialne), mające postać niewielkich „maczużek” o wysokości do 1-2 cm, z czarnym trzonkiem i białawą główką, rosnące pojedynczo lub w kępkach. Stadia generatywne – teleomorfy – są całe czarne i mają kształt osadzonego na krótkim trzonku odwróconego stożka z górną powierzchnią w formie płytkiej miseczki. W opisach tego gatunku barwa owocników określana jest również jako intensywnie ciemno brązowo-oliwkowa, z płaską i nieco pofałdowaną górną powierzchnią części stożkowatej oraz z drobno brodawkowato pomarszczonym trzonkiem teleomorf (por. Korf i Abawi 1971, Snowarski 2013).

Holwaya mucida jest w Polsce grzybem bardzo rzadkim, odnotowanym na około 10 stanowiskach, zlokalizowanych w Puszczy Białowieskiej, Puszczy Knyszyńskiej, Puszczy Piskiej, Puszczy Niepołomickiej, w Wigierskim Parku Narodowym, Kazimierskim Parku Krajobrazowym oraz w rejonie Gdańska (Wilga et al. 2010, Snowarski 2013). Ponadto niepublikowane informacje (zdjęcia stadium anamorficznego i teleomorficznego) o występowaniu tego gatunku w okolicach Rymanowa Zdroju, powiat krośnieński, województwo podkarpackie, oraz na obszarze Parku Krajobrazowego Wysoczyzny Elbląskiej znajdują się na stronach: <http://forum.grzybland.pl/viewtopic.php?p=144791#144791> i <http://forum.nagrzyby.pl/viewtopic.php?f=1&t=11037&p=458550> oraz <http://doniuhar.blogspot.com/2013/11/holwaya-mucida.html>.

Z uwagi na wzrost na martwym drewnie (głównie na kłodach drzew), substracie deficytowym w większości lasów, gatunek ten został zaproponowany do objęcia ochroną częściową (Kepel et al. 2013).

Nowe stanowisko *Holwaya mucida* zostało odnalezione 09.11.2013 r. (leg. et det. A. Dorda), na terenie Cieszyna (powiat cieszyński, województwo śląskie), na zachodnim krańcu Pogórza Śląskiego, zwyczajowo nazywanym Pogórzem Cieszyńskim (kwadrat ATPOL DF-90). Gatunek został stwierdzony w rezerwacie „Kopce”, na północnym stoku głębokiego jaru przecinającego chroniony obszar (N49°46'43.6" E18°36'38.1"), na wysokości ok. 290 m n.p.m. Fragment rezerwatu ze stanowiskiem *Holwaya mucida* porasta żyzna buczyna karpacka *Dentario glandulosae-Fagetum* z dominującym w drzewostanie bukiem zwyczajnym *Fagus sylvatica* oraz występującymi w domieszce jaworem *Acer pseudoplatanus*, klonem zwy-

Fot. 1. Anamorfy *Holwaya mucida* (Schulzer) Korf & Abawi w spękaniach kory kłody buka; rezerwat przyrody „Kopce” w Cieszynie na Pogórzu Śląskim; fot. A. Dorda, 09.11.2013.

Photo 1. Anamorphs of *Holwaya mucida* (Schulzer) Korf & Abawi in a cracks of a Beech log; „Kopce” nature reserve in Cieszyn, Silesian Foothills; photo by A. Dorda, 09.11.2013.

Fot. 2. Teleomorfy *Holwaya mucida* (Schulzer) Korf & Abawi na kłodzie buka; rezerwat przyrody „Kopce” w Cieszynie na Pogórzu Śląskim; fot. A. Dorda, 09.11.2013.

Photo 2. Teleomorphs of *Holwaya mucida* (Schulzer) Korf & Abawi on a Beech log; „Kopce” nature reserve in Cieszyn, Silesian Foothills; photo by A. Dorda, 09.11.2013.

czajnym *A. platanoides* i jesionem wyniosłym *Fraxinus excelsior*. Około 500 anamorf i do 40 teleomorf tego grzyba stwierdzono na kłodzie buka (o średnicy ok. 40 cm i długości ok. 14 m, przy czym owocniki występowały na odcinku o długości ok. 6 m) oraz na leżącym obok bukowym konarze. Pod względem substratu cieszyńskie stanowisko wyróżnia się na tle pozostałych doniesień z terenu Polski – na stanowiskach tych występowanie *Holwaya mucida* stwierdzano przede wszystkim na drewnie lipy *Tilia sp.*, a także na topoli osice *Populus tremula*, dębie *Quercus sp.* oraz grabie *Carpinus betulus* (Wilga et al. 2010, Snowarski 2013).

Warto dodać, że w wyniku wstępnych badań mykobioty rezerwatu „Kopce” stwierdzono występowanie w tym niewielkim i izolowanym kompleksie leśnym (o powierzchni 14,77 ha) m.in. następujących gatunków znajdujących się na czerwonej liście grzybów Polski (Wojewoda i Ławrynowicz 2006): świecznica rozgałęziona *Artomyces pyxidatus* (kategoria zagrożenia V), buławka pałeczkowata *Clavariadelphus pistillaris* (V; gatunek objęty ochroną ścisłą), lakownica brązowoczarna (l. jodłowa) *Ganoderma carnosum* (V), gwiazdosz frędzelkowany *Geastrum fimbriatum* (R; gatunek objęty ochroną ścisłą) oraz purchawka jeżowata *Lycoperdon echinatum* (R).

Podziękowanie. Autorzy dziękują Panu Piotrowi Chachule za weryfikację oznaczenia gatunku.

LITERATURA

- KEPEL A., KUJAWA A., FAŁTYNOWICZ W., ZALEWSKA A. 2013. Aktualizacja listy gatunków grzybów objętych ochroną oraz wskazania dla ich ochrony. Polskie Towarzystwo Ochrony Przyrody SALAMANDRA, Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska, Poznań.
- KIRK P. M., CANNON P. F., MINTER D. W., STALPERS J. A. 2008. Dictionary of the Fungi. 10th Edition. CAB International.
- KORF R. P.; ABAWI G. S. 1971. On *Holwaya*, *Crinula*, *Claussenomyces* and *Corynella*. Canadian Journal of Botany 49, 11: 1879-1883.
- SNOWARSKI M. 2013. *Holwaya mucida*. In: SNOWARSKI M. Atlas grzybów Polski. http://www.grzyby.pl/gatunki/Holwaya_mucida.htm.
- WILGA M.S., WANTOCH-REKOWSKI M., CHOJNACKI W. 2010. Grzyb *Holwaya mucida* (Schulzer) Korf & Abawi (Ascomycota) w rejonie Gdańska na tle jego rozmieszczenia w Polsce. Przegl. Przyr. 21, 4: 23-28.
- WOJEWODA W., ŁAWRYNOWICZ M. 2006. Czerwona lista grzybów wielkoowocnikowych zagrożonych w Polsce. In: MIREK Z., ZARZYCKI K., WOJEWODA W., SZELĄG Z. (Eds.). Czerwona lista roślin i grzybów Polski. Instytut Botaniki im. W. Szafera PAN, Kraków: 53-70.

Summary

A new site of *Holwaya mucida* was found in the “Kopce” nature reserve, located in the Cieszyn municipality, in the west part of Silesian Foothills (N49°46'43.6" E18°36'38.1"). The site was recorded in autumn 2013, in the Carpathian beechwood *Dentario glandulosae-Fagetum*. About 500 anamorph and near 40 teleomorph were found on the fallen Beech log.

Adres autorów:

Aleksander Dorda, Marek Fiedor
Urząd Miejski w Cieszynie
Wydział Ochrony Środowiska i Rolnictwa
43-400 Cieszyn, Rynek 1
e-mail: ochrona @um.cieszyn.pl